Özgürlük, Sorumluluk ve Kader Algısı Üzerine Eleştirel Düşünme

DKAB.11.1.2. İnsan, akıl, irade ve sorumluluk kavramları arasındaki ilişki hakkında eleştirel düşünebilme

HATIRLAYALIM

- Tevekkül; hedefe ulaşmak için gerekli bütün maddi ve manevi tedbirleri aldıktan sonra Allah'a güvenip dayanmaktır.
- Ömür, ecel, rızık ve sağlık Allah'ın yasalarına bağlıdır; insan iradesiyle sağlığını korumak ve helal rızık için çabalamakla mükelleftir.
- Toplumda görülen 'kader mahkûmu' veya 'alın yazım buymuş' söylemleri, insanın kendi iradi kusurlarını kadere yükleyen hatalı yaklaşımlardır.

1 EŞLEŞTİRME

Kaderle bağlantılı kavramları temel İslami anlamlarıyla eşleştiriniz.

1	2	3	4
1. Tevekkül	2. Ecel & Ömür	3. Helal Rızık	4. Hür İrade
Tedbir + Allah'a Güven	Dünya Hayatı Süresi	Emek ve Alın Teri	Sorumlu Tercih Gücü

☐ 1. Tevekkül

☐ 2. Ecel

☐ 3. Rızık

☐ 4. İrade

a) Her canlı varlık için takdir edilmiş olan dünyevi hayat süresinin sonu

b) Bireyin seçenekler arasında aklıyla serbestçe seçim yapabilme yeteneği

c) Gerekli her türlü tedbiri aldıktan sonra neticeyi Allah'a bırakıp güvenmek

d) Yüce Yaratıcı'nın canlıların yaşamını sürdürmesi için bahşettiği her türlü nimet

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Hz. Ömer'in veba salgını çıkan Şam şehrine girmekten vazgeçmesi üzerine 'Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun?' diyenlere verdiği cevap hangisidir?

HZ. ÖMER: SALGIN HASTALIK VE KADER İLKESİ

Salgın Riski	Geri Dönüş	Kader Hükmü
Şam'da veba tehlikesi	İlahi hikmete uyum	Kaderden kadere kaçış
Karantina tedbiri	Akılcı idare	Bilinçli tercih

Ⓐ Veba mikroplarının sadece savaş esirlerine bulaştığını söylemiştir

Ⓑ Şehirdeki ticaret mallarının fiyatlarının aşırı yükseldiğini belirtmiştir

Ⓒ Allah'ın bir kaderinden yine Allah'ın başka bir kaderine kaçtığını ifade etmiştir

Ⓓ Salgın hastalıkların yalnızca deniz kenarlarında etkili olduğunu vurgulamıştır

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Tarlasını sürmeyen, sulamayan ve gübrelemeyen bir çiftçinin 'Kaderimde varsa mahsul çıkar' diyerek beklemesi hangi ilkeyle çelişir?

İSLAM'DA DOĞRU TEVEKKÜLÜN İKİ AŞAMASI

1. Aşama: Tedbir	2. Aşama: Tevekkül
Gerekli tüm sebeplere sarılma	Sonucu Allah'a havale etme
Çalışma, gayret ve özen	Huzur ve teslimiyet

Ⓐ İslam'ın tedbiri ve çalışmayı emreden doğru tevekkül anlayışıyla

Ⓑ Toprağın kimyasal ph dengesini koruma zorunluluğuyla

Ⓒ Miras hukukunda yer alan akrabalık paylaşımlarıyla

Ⓓ Köyden kente yapılan mevsimlik işçi göçü kurallarıyla

4 BOŞLUK DOLDURMA

Boş bırakılan yere uygun kavramı yazınız.

TOPLUMDAKİ YANLIŞ KADER ALGISININ ELEŞTİRİSİ

Kader Mahkûmu	Kör Tesadüf	Pasif Tembellik	Alın Yazısı
Suçu kadere yükleme	Evrendeki ölçüyü inkâr	Çalışmadan rızık umma	İradeyi yok sayma

tevekkül

1. İnsanın çalışıp çabalamadan, hiçbir tedbir almadan sonucu kadere yüklemesine halk arasında yaygın olan yanlış _____ anlayışı denir.

5 BOŞLUK DOLDURMA

Boş bırakılan yere uygun kavramı yazınız.

emeğinin

1. Kur'an-ı Kerim'de 'Gerçekten insan için kendi _____ karşılığından başka bir şey yoktur.' buyrulmaktadır.

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

İşlediği bir suçtan dolayı hapse giren bir kişinin kendisini 'kader mahkûmu' olarak nitelemesi Kur'an'ın insan tasavvuruyla neden bağdaşmaz?

(A) Hapishane kurallarının her ülkede farklı uygulanması sebebiyle

(B) İnsanın hür iradesiyle yaptığı tercihlerin sorumluluğunu bizzat taşıması sebebiyle

(C) Ceza hukukunun yalnızca mülkiyet davalarıyla ilgilenmesi sebebiyle

(D) Kader inancının sadece ibadetlerle sınırlı bir kavram olması sebebiyle

7 EŞLEŞTİRME

Kader algısındaki yanılgıları doğru dini yaklaşımlarla örtüştürünüz.

KADER VE İRADE ANLAYIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Görüş Adı	İnsanın Konumu	Ahlaki Mesuliyet
Cebriye Anlayışı	Rüzgâr Önündeki Kuru Yaprak	Sorumluluğu Reddetme
Doğru Ehl-i Sünnet	Akıl ve Cüz'î İrade Sahibi	Eylemlerinden Mesul
Mutezile Yaklaşımı	Kendi Fiilini Tamamen Yaratan	Küllî İradeyi Sınırlama

☐ 1. Pasif Tevekkül

☐ 2. Aktif Tevekkül

☐ 3. Cebriye Görüşü

☐ 4. Ehl-i Sünnet

a) İnsanın rüzgâr önündeki kuru yaprak gibi iradesiz olduğunu savunmak

b) Tüm tedbirleri eksiksiz alıp takdiri Allah'a bırakmak

c) Çalışmadan, emek vermeden hazır rızık beklemek

d) İnsanın cüz'î iradesiyle tercihlerinden sorumlu olduğunu kabul etmek

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Rızık kavramı hakkında hangisi İslam inancının ortaya koyduğu en temel ilkelerden biridir?

RIZIK VE EMEK İLİŞKİSİ İLKELERİ

1. Helal Kazanç	2. İsraftan Kaçış	3. Paylaşma	4. Rezzak Olan
Meşru yoldan alın teri	Nimetleri dengeli harcama	Zekât ve infak şuuru	Yegâne rızık verici Allah

(A) Rızkı veren Allah'tır; ancak insan helal yoldan kazanmak için gayret göstermekle mükelleftir

(B) Rızık insanın hiçbir çabası olmadan gökten hazır paketler hâlinde indirilir

(C) Gayrimeşru yollarla elde edilen kazançlar da ibadet sayılan makbul rızıklardır

(D) Rızık temini yalnızca toplumdaki zengin sınıfın tekelinde olan bir durumdur

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

Bir dağcının gerekli güvenlik ekipmanlarını kuşanıp halatlarını kontrol ettikten sonra tırmanışa geçip dua etmesi hangi ahlaki kavrama örnektir?

TEDBİR VE TEVEKKÜL BÜTÜNLÜĞÜ MODELİ

Maddi Tedbirler	Manevi Tevekkül
Güvenlik kaskı ve ip kontrolü	Huzurla yola çıkış ve dua
Eğitim ve fiziksel hazırlık	Takdire rıza gösterme

(A) Kaderi tamamen inkâr ederek sadece fizik kurallarına sığınmaya

(B) Tehlikeleri yok sayıp sonucun tesadüfen gelişmesini beklemeye

(C) Kendi iradesini hiçe sayıp dağdaki doğa güçlerine teslim olmaya

(D) Tedbir ile tevekkülü birleştiren bilinçli bir sorumluluk eylemine

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Ecel ve ömür kavramları bağlamında sağlığı koruma yükümlülüğü değerlendirildiğinde hangisi doğrudur?

(A) Ecel vakti belli olduğu için sağlığa ve temizliğe dikkat etmeye gerek yoktur

(B) Beden insana ilahi bir emanettir; koruyucu tedbirleri almak dini bir vazifedir

(C) İnsan kendi hayatına dilediği gibi son verme hürriyetine bütünüyle sahiptir

(D) Tıbbi tedavi aramak kader planına karşı gelmek anlamına gelen bir günahtır

11 BOŞLUK DOLDURMA

Boş bırakılan yere uygun kavramı yazınız.

SORUMLU İNSANIN HAYAT DÖNGÜSÜ

İlke 1	İlke 2	İlke 3	İlke 4
Bilinçli Akıl	Hür İrade	Sorumlu Eylem	Hesap Bilinci

tevekkül

1. Hz. Peygamber'in devesini salıverip tevekkül ettiğini söyleyen bedeviye 'Önce deveni bağla, sonra _____ et' buyurması tedbirin önemini gösterir.

12 AÇIK UÇLU

İslam'da doğru tevekkül anlayışının tembellikle bağdaşmamasının temel sebebini yazınız.